

Nr 36.

Ankom till riksdagens kansli den 19 maj 1936 kl. 12 m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om inrättande av ett utrikesutskott m. m.

I en inom första kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 6, av herr *Lindhagen*, hemställes, »att riksdagen — till gagn för ett demokratiskt statsskick även i handläggningen av utrikespolitiska ärenden — ville, efter närmare formulerat förslag av konstitutionsutskottet, antaga till vilande i grundlagsenlig ordning: 1) *en revision*, på sätt i motionen sägs, *av riksdagsordningens 56 §* om omedelbar samverkan mellan regering och riksdag i utrikesärenden; 2) — till efterföljd av övriga parlamentariskt styrda länders exempel och regeringens, av en parlamentarisk kommitté och konstitutionsutskottet stödda initiativ 1932 i sådant syfte — *grundlagsstadganden om inrättandet av ett riksdagens utrikesutskott*; 3) — till efterföljd av parlamentarismens gamla program om den hemliga diplomatiens avskaffande samt riksdagens hemställan 1921 om beskärning av sekretessen bland annat i utrikesärenden — *en ingående revision av grundlagens sekretess över utrikesärendena.*»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Historik beträffande utrikesnämnd och utrikesutskott. Med avseende å riksdagens befattning med utrikesärenden inneburo 1921 års grundlagsändringar en utveckling av det s. k. hemliga utskottet till en fast institution genom dess ombildning till en utrikesnämnd för rådpläging, även mellan riksdagarna, med Konungen om ärenden, som angå rikets förhållande till främmande makter. Om nämnden stadgas, att rådpläging med densamma bör i alla utrikesärenden av större vikt äga rum före avgörandet. Ministern för utrikes ärendena skall i början av varje riksdag och sedermera så ofta omständigheterna det föranleda lämna nämnden en framställning av de allmänna utrikespolitiska förhållanden, som kunna erhålla betydelse för riket. Nämndens 16 ledamöter väljas på sätt om val till utskott är stadgat och utöva sina befattningar till dess nya val förrätats vid nästa riksdag. Nämndens ledamöter kunna förbindas till ovillkorlig tystnadsplikt. De år 1921 genomförda ändringarna medförde vidare ett uttryckligt stadgande om att överenskommelse med främmande makt i fråga,

som riksdagen enligt regeringsformen äger allena eller med Konungen avgöra, skall framläggas för riksdagen till godkännande, dels ock en bestämmelse om att överenskommelse, som, utan att angå fråga av nyssnämnd art, är av större vikt, jämväl skall med visst undantag underställas riksdagens godkännande. I samband härmed bestämdes, att frågor om överenskommelser med främmande makter i ämnen, vilka ej tillhörde annat utskotts behandling, skulle beredas av konstitutionsutskottet.

I motioner vid 1924 och 1929 års riksdagar ifrågasattes utrikesnämndens ombildande till ett ständigt utskott. Dessa förslag avvisades dock av riksdagen.

Den år 1930 tillsatta parlamentariska kommittén (bestående av herrar G. Bissmark, S. H. Kvarnzelius, C. A. Reuterskiöld, C. E. Svensson, V. Rydén och efter hans frånfälle A. Anderson i Råstock samt A. I. Anderson i Norrköping, J. A. Engberg, P. S. Hedlund och G. A. Mosesson) för reformering av riksdagens arbetsformer föreslog i sitt år 1931 avgivna betänkande (statens offentliga utredningar 1931: 26) inrättandet av ett ständigt utskott för beredning av frågor, som röra överenskommelser med främmande makter och icke skola av annat utskott behandlas ävensom för dechargefrågor i utrikesärenden. Kommittén motiverade sitt förslag med hänvisning till den särskilda karaktären och vikten hos de utrikespolitiska frågorna. Inrättandet av ett utrikesutskott ansåg kommittén icke böra medföra utrikesnämndens slopande. Kommitténs förslag framlades på föredragning av dåvarande chefen för justitiedepartementet, statsrådet Gärde, i proposition, nr 105, för 1932 års riksdag. Konstitutionsutskottet (utlåtande nr 26) tillstyrkte med vissa ändringar förslaget om inrättandet av ett utrikesutskott och föreslog, att detta skulle bereda frågor, som röra överenskommelser med eller förhållandet till främmande makter eller mellanfolkligt samarbete i övrigt och icke skola av annat utskott behandlas eller som äro av övervägande utrikespolitisk eller handelspolitisk innebörd. Däremot ansåg konstitutionsutskottet, att dechargegranskningen av utrikesärenden borde kvarbliva hos konstitutionsutskottet. Även konstitutionsutskottet fann, att inrättandet av ett utrikesutskott icke behövde medföra utrikesnämndens slopande. — Riksdagen förkastade emellertid såväl konstitutionsutskottets förslag som propositionen i vad den avsett inrättandet av ett utrikesutskott.

Vid 1933 års riksdag väcktes ånyo förslag om inrättandet av ett utrikesutskott samt utrikesnämndens avskaffande. Konstitutionsutskottet avstyrkte detta förslag under hänvisning till riksdagens så sent som år 1932 intagna ståndpunkt i fråga om behovet av ett utrikesutskott och av utrikesnämndens fortbestånd. Förslaget förkastades också av riksdagen. Ett liknande förslag vid 1934 års riksdag rönt samma behandling.

U t s k o t t e t. Insikten om de utrikespolitiska frågornas allt mer ökade betydelse för vårt lands vidkommande har under senare år blivit allt all-

männare. Utvecklingen inom den internationella politiken har till följd, att riksdagen framdeles allt oftare torde komma att få taga ställning till betydelsefulla utrikespolitiska problem. Särskilt för riksdagens medansvar i utrikespolitiken och för beredande av möjlighet för regeringen att komma i bättre kontakt med riksdagen, har bristen på ett riksdagens eget organ för utrikesfrågor varit hindersam. Utrikesnämnden, som icke äger avgiva redogörelser till riksdagen utan allenast ger sina särskilda ledamöter uppgiften att inför Konungen framlägga sin uppfattning av läget och av riksdagens sannolika ställningstagande, är varken legalt eller faktiskt i stånd att lämna riksdagen den vägledning, som eljes genom riksdagens utskott är möjligt i andra frågor, vilka föreläggas riksdagen och givas i form av utskotts-*betänkanden*, utarbetade efter ingående och grundlig utredning.

Utrikespolitiska och internationellt rättsliga riksdagsärenden beredas för närvarande av konstitutionsutskottet i de fall, då ej annat utskott är behörigt, men av bevillningsutskottet i handels- och tullärenden, av lagutskott i ärenden, som avse straff-, process- och civillagstiftning samt sociala arbetsfrågor, av statsutskottet i anslagsfrågor, och i rent politiska frågor ej sällan av tillfälliga utskott. Intet av dessa utskott har dock utrikesärendenas beredning såsom vare sig en normal uppgift eller än mindre som en huvuduppgift. I all synnerhet har det för konstitutionsutskottet, som beträffande dit hänvisade frågor nästan alltid behövt äga kännedom om utrikesnämndens tidigare behandling av dessa, men aldrig kunnat erhålla en fullständig sådan, varit ogörligt, att på samma sätt som eljest är vanligt bereda dessa frågor.

Konstitutionsutskottet har därför funnit det angeläget att vid denna riksdag, som är den sista i nu löpande fyraårsperiod för andra kammaren, framlägga förslag om det flera gånger ifrågasatta utrikesutskottets inrättande och därmed bereda riksdagen tillfälle att göra ett förslag härom vilande. Utskottet har vid förslaget utarbetande beaktat tidigare gjorda invändningar och föreslår sålunda varken någon total överflyttning till utrikesutskottet av alla utrikesfrågor eller någon, i och för sig möjlig, men för budgetarbetets enhetlighet betänklig utbrytning från statsutskottet av tredje huvudtiteln, utan har begränsat sig till en överflyttning av konstitutionsutskottets uppgifter i utrikesärenden till ett nytt utrikesutskott, vars ledamöter samtidigt skola vara ledamöter i utrikesnämnden, som sålunda skulle bibehållas orubbad. Det är utskottets övertygelse, att inrättandet av ett dylikt utrikesutskott skall komma att öka intresset inom riksdagen för utrikespolitiken och medföra, att riksdagen i helt annan utsträckning än nu känner sig medansvarig för vårt lands utrikespolitik. Vid bedömandet av behovet av ett utrikesutskott kommer det i första hand icke an på det större eller mindre antal frågor, som kunna förväntas komma att behandlas av utskottet, utan på frågornas beskaffenhet, säregna karaktär och sammanhang med Sveriges politik i allmänhet. Det kan till och med anses

vara en fördel, om utrikesutskottets arbetsbörda ej skulle bliva allt för omfattande med hänsyn till den sammansättning detta utskott bör äga.

Otvivelaktigt kan, om ett utrikesutskott inrättas efter dessa linjer, under stundom behov uppstå att i särskilda frågor bilda sammansatta utskott mellan utrikesutskottet å ena, stats-, bevillnings- eller möjligen även lagutskott å andra sidan. Några hinder härför finnas ej, och det torde utan fara eller olägenhet kunna överlämnas åt praxis att avgöra, i vad mån denna anordning skall komma till användning. I varje fall medför utrikesutskottets inrättande på sätt nu föreslås, den fördelen, att övriga utskott, som handlägga frågor berörande förhållandet till främmande makter, kunna om de så behöva och önska, erhålla samarbete med ett riksdagens eget för utrikesfrågor särskilt inrättat organ i lika besittning av kännedom om utrikespolitiken som den utrikesnämnden äger.

I överensstämmelse med vad 1932 års konstitutionsutskott uttalade angående dechargefrågornas bibehållande hos detta utskott, anser utskottet även nu, på då anförda skäl, riktigtast att dessa icke överföras till utrikesutskottet.

Medlemmarna av utrikesutskottet böra, på synnerligen viktiga skäl, kunna åläggas tystnadsplikt. Ett stadgande härom torde utgöra en förutsättning för att utskottet skall kunna erhålla en uttömmande information i de frågor, som handläggas av detsamma. Utrikesutskottet bör dessutom, under denna förutsättning, hava tillgång till alla handlingar i de av Konungen för riksdagen framlagda ärenden, som för beredning hänvisats till utskottet. I detta sammanhang vill konstitutionsutskottet framhålla, att den sedvanerätt, som inom konstitutionsutskottet utbildats i fråga om utskottets rätt att granska reservationer i utrikesärenden, må antagas bli gällande även inom utrikesutskottet.

Det synes utskottet vara av särskild vikt, att ministern för utrikes ärendena äger tillträde till utrikesutskottet för upplysningars meddelande. De frågor, som ankomma på detta utskotts beredning, kunna nämligen vara av den natur, att fullständiga upplysningar icke alltid lämpligen böra meddelas skriftligen eller genom ämbets- eller tjänsteman utan endast personligen av den statsrådsledamot, som närmast bär ansvaret för landets utrikespolitik. Ett utrikesutskott skulle förfela sitt syfte, om icke ministern för utrikes ärendena bereddes rätt att, när så funnes erforderligt, personligen meddela utskottet upplysningar. Med hänsyn till utrikesutskottets särställning bland riksdagsutskotten kan en dylik lösning icke på något sätt verka prejudicerande på frågan om statsrådets tillträde till riksdagsutskott allra minst då utrikesutskottet och utrikesnämnden, där ministern för utrikesärendena ofast är föredragande, skola bestå av samma medlemmar.

De uppgifter utrikesnämnden skall fylla, försvinna ingalunda genom utrikesutskottets inrättande, då Konungen icke kan överlägga med ett utskott, men väl med utrikesnämnden. Genom nu förordade anordning bliva nämndens

och utskottets ledamöter på samma gång rådgivare till Konungen och till riksdagen utan enhetlighetens upphävande. Därjämte torde på denna väg vissa önskvärda reformer i fråga om nämndens arbetsätt möjliggöras genom praxis, utan att någon grundlagsändring erfordras; utrikesutskottet torde nämligen kunna t. ex. anordna utredningar, som för nämnden såsom sådan icke äro möjliga att åstadkomma, liksom ock utrikesutskottets blivande praxis beträffande tillhandahållande i god tid före sammanträde av erforderliga handlingar, promemorior o. dyl. lärer komma att återverka på arbetet inom nämnden.

Konstitutionsutskottet vill slutligen framhålla, att, därest dess förslag om inrättande av ett utrikesutskott av riksdagen antages som vilande, det blir nödvändigt att i samband med ärendets fortsatta behandling vid en kommande riksdag upptaga vissa frågor om ändringar i reglementariska föreskrifter för riksdagen och i kamrarnas ordningsstadgor, men utskottet har icke ansett dessa följdfrågor äga den betydelse, att förslag därom borde redan nu utarbetas.

Beträffande motionen I: 6 i de delar, som ej nu berörts, finner utskottet att de icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen i anledning av motionen I: 6 såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling ville antaga följande

Förslag

till

- 1) ändrad lydelse av §§ 53 och 54 regeringsformen och §§ 33, 35—38, 44, 50, 75 och 78 riksdagsordningen.

Regeringsformen.

(Nuvarande lydelse.)

§ 53.

Lagtima riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa utskott: ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott, två lagutskott samt ett jordbruksutskott med den sammansättning och de uppgifter, som i riksdagsordningen bestämmas.

Å urtima — — — — —
— — — förekommande ärenden.

(Föreslagen lydelse.)

§ 53.

Lagtima riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa utskott: ett utrikesutskott, ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott, två lagutskott samt ett jordbruksutskott med den sammansättning och de uppgifter, som i riksdagsordningen bestämmas.

Å urtima — — — — —
— — — förekommande ärenden.

(Nuvarande lydelse.)

§ 54.

Vid varje riksdag skola kamrarna utse en nämnd av sexton ledamöter att med Konungen rådpläga om ärenden, som angå rikets förhållande till främmande makter. Rådpläging med denna utrikesnämnd bör i alla utrikesärenden av större vikt äga rum före avgörandet. Då ärende förekommer till behandling, skola alla tillgängliga handlingar och upplysningar meddelas. De beslut Konungen fattar i ärenden, som varit föremål för rådpläging med nämnden, varde delgivna dess ledamöter senast vid nästa sammanträde.

Ministern för — — — — —
— — — erhålla betydelse.

Nämndens ledamöter — — — — —
— — tystnadspliktens iakttagande.

(Föreslagen lydelse.)

§ 54.

Ledamöterna av riksdagens i föregående § omförmälda utrikesutskott vare ock ledamöter av en nämnd med uppgift att med Konungen rådpläga om ärenden, som angå rikets förhållande till främmande makter. Rådpläging med denna utrikesnämnd bör i alla utrikesärenden av större vikt äga rum före avgörandet. Då ärende förekommer till behandling, skola alla tillgängliga handlingar och upplysningar meddelas. De beslut Konungen fattar i ärenden, som varit föremål för rådpläging med nämnden, varde delgivna dess ledamöter senast vid nästa sammanträde.

Ministern för — — — — —
— — — erhålla betydelse.

Nämndens ledamöter — — — — —
— — tystnadspliktens iakttagande.

Riksdagsordningen.

§ 33.

1. Så snart — — — — —
— — — vice talman.
Närmare bestämmelser — — —
— — — beslutad stadga.
2. Innan val — — — — —
— — — levnadsåren äldst.
3. Där talman — — — — —
— — — vice talman.
4. Vid samtidigt — — — — —
— — — förfallet upphört.

§ 35.

Vardera kammaren äger utse och förordna sin sekreterare. Den betjäning, som vardera kammaren i övrigt för sig under riksdagen anser nödig, tillsättes av talmannen och några

§ 33.

1. Så snart — — — — —
— — — vice talman.
Närmare bestämmelser — — —
— — — beslutad stadga.
2. Innan val — — — — —
— — — levnadsåren äldst.
3. Där talman — — — — —
— — — vice talman.
4. Vid samtidigt — — — — —
— — — förfallet upphört.

5. Vardera kammaren äger utse och förordna sin sekreterare. Den betjäning, som vardera kammaren i övrigt för sig under riksdagen anser nödig, tillsättes av talmannen och

(Nuvarande lydelse.)

utav kammaren därtill utsedda ledamöter, efter samråd med sekreteraren.

§ 36.

1. Vill Konungen — — — — —
— — — omedelbart upplöst.
 2. Då riksdag — — — — —
— — — vara avslutad.
- Vill Konungen — — — — —
— — — omedelbart avslutad.

(Föreslagen lydelse.)

några utav kammaren därtill utsedda ledamöter, efter samråd med sekreteraren.

§ 35.

1. Vill Konungen — — — — —
— — — omedelbart upplöst.
 2. Då riksdag — — — — —
— — — vara avslutad.
- Vill Konungen — — — — —
— — — omedelbart avslutad.

Ärendenas beredning.

§ 37.

1. Å varje lagtima riksdag skola, inom sex dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott, två lagutskott samt ett jordbruksutskott. Dessa riksdagens ständiga utskott skola bestå: konstitutionsutskottet av tjugu, statsutskottet av tjugufyra, bevillningsutskottet av tjugu, bankoutskottet av sexton, vardera lagutskottet av sexton samt jordbruksutskottet av sexton ledamöter, vilka vardera kammaren till halva antalet inom sig väljer; ankommande på kamrarnas sammanstående beslut att, när sådant finnes vara av nöden, tillsätta särskilt utskott för upptagande av frågor, som tillhöra ständigt utskotts behandling, så ock att, därest *utskott* anmäler behov av förstärkning i ledamöternas antal, sådant bevilja.

2. Vardera kammaren *äger* ock inom sig *utse* suppleanter att, när ut-

§ 36.

1. Å varje lagtima riksdag skola, inom sex dagar efter dess öppnande, tillsättas: *ett utrikesutskott*, ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott, två lagutskott samt ett jordbruksutskott. Dessa riksdagens ständiga utskott skola bestå: *utrikesutskottet av sexton*, konstitutionsutskottet av tjugu, statsutskottet av tjugufyra, bevillningsutskottet av tjugu, bankoutskottet av sexton, vardera lagutskottet av sexton samt jordbruksutskottet av sexton ledamöter, vilka vardera kammaren till halva antalet inom sig väljer; ankommande på kamrarnas sammanstående beslut att, när sådant finnes vara av nöden, tillsätta särskilt utskott för upptagande av frågor, som tillhöra ständigt utskotts behandling, så ock att, därest *annat utskott än utrikesutskottet* anmäler behov av förstärkning i ledamöternas antal, sådant bevilja.

2. Vardera kammaren *utser* ock inom sig suppleanter att, när ut-

(Nuvarande lydelse.)

skottsledamöter avgå eller få förfall,
i deras ställe inträda.

3. Därest i — — — — —
— — — kammaren tillsätts.

4. Å urtima — — — — —
— — förekommande ärenden.

5. Valen till — — — — —
beslutad stadga.

6. Ej må statsrådsledamot, justitie-
råd eller regeringsråd i utskott eller
val till utskott deltaga.

Ej heller — — — — —
— — i § 39 mom. 2 förmäles.

(Föreslagen lydelse.)

skottsledamöter avgå eller få förfall,
i deras ställe inträda. *Antalet supple-*
anter i utrikesutskottet skall vara
åtta från vardera kammaren.

3. Därest i — — — — —
— — — kammaren tillsätts.

4. Å urtima — — — — —
— — förekommande ärenden.

5. Valen till — — — — —
— — beslutad stadga.

6. Ej må statsrådsledamot, justiti-
tieråd eller regeringsråd i utskott el-
ler val till utskott deltaga, *dock att*
beträffande utrikesutskottet gäller
vad i § 37 mom. 2 sägs.

Ej heller — — — — —
— — i § 39 mom. 2 förmäles.

§ 37.

1. *Utrikesutskottet skall meddela utlåtanden och avgiva förslag i anledning av dit hänvisade frågor, som angå rikets förhållande till främmande makter och ej tillhöra annat utskotts behandling.*

2. *Då något av Konungen för riksdagen framlagt ärende förekommer till behandling i utskottet, skola alla tillgängliga handlingar delgivas utskottet.*

Ministern för utrikes ärendena må själv eller genom ämbets- eller tjänsteman meddela utskottet muntliga eller skriftliga upplysningar.

3. *I den mån Konungen eller utskottet med hänsyn till rikets säkerhet eller andra av förhållandet till främmande makt betingade, synnerligen viktiga skäl finner upplysningar, som meddelas i visst ämne, böra hemliga hållas, vare utskottets ledamöter till tystnadsplikt förbund-*

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

na. Ledamot, så ock suppleant, skall första gången han är närvarande vid sammanträde med utskottet avgiva försäkran om tystnadspliktens iakttagande.

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet tillkommer — — — — —
— — och föreskrifter.

2. Utskottet skall vidare meddela utlåtanden och avgiva förslag i anledning av dit hänvisade frågor, som antingen angå stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av kommunallagarna samt av lagar och författningar om statsrådets ansvarighet, om statsdepartementen, om kommandomål, om förvärvande och förlust av medborgarrätt, om rikets vapen och flagga, om allmänt kyrkomöte och om allmän folkomröstning i ämnen, som ej tillhöra annat utskotts behandling, eller ock röra överenskommelser med främmande makter i sådana ämnen.

3. Utskottet åligger — — — —
— — regeringsformen stadgat.

4. Utskottet tillkommer — — —
— — vägrar proposition.

5. I den — — — — —
— — tystnadspliktens iakttagande.

§ 44.

Finnes fråga äga nära samband med ämne, som tillhör visst ständigt utskotts behandling, må frågan kunna till nämnda utskott hänvisas, ändå att den enligt föreskrifterna i §§ 38—43 skolat handläggas av annat ständigt utskott.

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet tillkommer — — — — —
— — och föreskrifter.

2. Utskottet skall vidare meddela utlåtanden och avgiva förslag i anledning av dit hänvisade frågor, som angå stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av kommunallagarna samt av lagar och författningar om statsrådets ansvarighet, om statsdepartementen, om kommandomål, om förvärvande och förlust av medborgarrätt, om rikets vapen och flagga, om allmänt kyrkomöte och om allmän folkomröstning i ämnen, som ej tillhöra annat utskotts behandling.

3. Utskottet åligger — — — —
— — regeringsformen stadgat.

4. Utskottet tillkommer — — —
— — vägrar proposition.

5. I den — — — — —
— — tystnadspliktens iakttagande.

§ 44.

Finnes fråga äga nära samband med ämne, som tillhör visst ständigt utskotts behandling, må frågan kunna till nämnda utskott hänvisas, ändå att den enligt föreskrifterna i §§ 37—43 skolat handläggas av annat ständigt utskott.

(Nuvarande lydelse.)

§ 50.

Den i 54 § regeringsformen omförmälda utrikesnämnd skall bestå av åtta ledamöter från vardera kammaren. De skola inom sex dagar efter riksdagens öppnande väljas på sätt om val till utskott är stadgat. Sedan valet ägt rum, skall vardera kammaren i samma ordning utse åtta suppleanter. Ledamot utövar sin befattning till dess nytt val förrättas vid nästa riksdag, dock att ledamot, som avgår ur riksdagen innan den tid, för vilken han blivit vald till riksdagsman, tilländalupit, eller som utnämnes till statsråd, ej vidare skall anses tillhöra nämnden. Förordnar Konungen om nya val till båda kammarna eller den ena av dem, behålle utan hinder därav nämndens ledamöter sina befattningar.

Inträffar ledighet — — — — —
 — — nämndens sammanträden.
 Konungen sammankallar — — —
 — — förordnar Konungen.
 Skulle minst — — — — —
 — — nämnden sammankallad.
 Ledamot av — — — — —
 — — bestämda grunder.

§ 75.

Alla val skola ske med slutna sedlar, och iakttages därvid, att namnsedlarna, så framt de skola bliva gällande, böra vara enkla, hoprullade, omärkta och fria såväl från all tve tydighet i anseende till personernas namn, som från oriktighet i anseende till deras antal; dock skall i fråga om val till utskott gälla, vad uti den i 37 § 5 mom. omförmälda stadga finnes föreskrivet. Mellan personer,

(Föreslagen lydelse.)

§ 50.

Val av ledamöter och suppleanter i utrikesutskottet, varom stadgas i § 36, gälle ock som val av ledamöter och suppleanter till den i § 54 regeringsformen omförmälda utrikesnämnd. Ledamot av nämnden utövar sin befattning till dess nytt val till utrikesutskott förrättas, dock att ledamot, som avgår ur riksdagen innan den tid, för vilken han blivit vald till riksdagsman, tilländalupit, eller som utnämnes till statsråd, ej vidare skall anses tillhöra nämnden. Förordnar Konungen om nya val till båda kammarna eller den ena av dem, behålle utan hinder därav nämndens ledamöter sina befattningar.

Inträffar ledighet — — — — —
 — — nämndens sammanträden.
 Konungen sammankallar — — —
 — — förordnar Konungen.
 Skulle minst — — — — —
 — — nämnden sammankallad.
 Ledamot av — — — — —
 — — bestämda grunder.

§ 75.

Alla val skola ske med slutna sedlar, och iakttages därvid, att namnsedlarna, så framt de skola bliva gällande, böra vara enkla, hoprullade, omärkta och fria såväl från all tve tydighet i anseende till personernas namn som från oriktighet i anseende till deras antal; dock skall i fråga om val till utskott gälla, vad uti den i 36 § 5 mom. omförmälda stadga finnes föreskrivet. Mellan personer, som

(Nuvarande lydelse.)

som vid val undfått lika antal röster, skiljes genom lottning, när så erfordras.

§ 78.

De reglementariska föreskrifter, som för riksdagsgöromålen och ordningen hos kamrarna och utskotten anses nödiga till iakttagande jämte grundlagarna och den i 37 § 5 mom. omförmälda stadga, äger riksdagen eller i ämne, som angår kammare enskilt, denna kammare att fastställa. Ej må något däri införas, som mot grundlag eller annan gällande lag strider.

(Föreslagen lydelse.)

vid val undfått lika antal röster, skiljes genom lottning, när så erfordras.

§ 78.

De reglementariska föreskrifter, som för riksdagsgöromålen och ordningen hos kamrarna och utskotten anses nödiga till iakttagande jämte grundlagarna och den i 36 § 5 mom. omförmälda stadga, äger riksdagen eller i ämne, som angår kammare enskilt, denna kammare att fastställa. Ej må något däri införas, som mot grundlag eller annan gällande lag strider.

2) ändrad lydelse av 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

4:o. I grund — — — — —
— — som helst.

Vid föregående — — — — —
— — ovägerligen iakttagas:

Att protokoll, hållna hos Konungen i ministeriella ärenden och kommandomål, eller statsrådets protokoll och handlingar, eller riksständens, eller utrikesnämndens, eller konstitutionsutskottets, rörande statsrådet eller rörande upplysningar, som prövats böra hemliga hållas, eller banko- och riksgäldsverkens, eller banko- och statsutskottens, eller revisorers över banko- och riksgäldsverken, rörande samma verks hemliga ärenden, icke kunna före femtio år efter protokollets eller handlingens datum till tryckning fordras, eller, utan vederbörandes tillstånd,

§ 2.

4:o. I grund — — — — —
— — som helst.

Vid föregående — — — — —
— — ovägerligen iakttagas:

Att protokoll, hållna hos Konungen i ministeriella ärenden och kommandomål, eller statsrådets protokoll och handlingar, eller riksständens, eller utrikesnämndens, eller konstitutionsutskottets, rörande statsrådet eller *utrikes- och konstitutionsutskottens* rörande upplysningar, som prövats böra hemliga hållas, eller banko- och riksgäldsverkens, eller banko- och statsutskottens, eller revisorers över banko- och riksgäldsverken, rörande samma verks hemliga ärenden, icke kunna före femtio år efter protokollets eller handlingens datum till tryckning fordras,

*(Nuvarande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

utbekommas. Utgivas sådana — —
 — — — icke uppenbara.

eller, utan vederbörandes tillstånd, ut-
 bekommas. Utgivas sådana — — —
 — — — icke uppenbara.

B) att motionen I: 6, i den mån den icke kan anses be-
 svarad genom vad utskottet ovan under A) hemställt, icke
 måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 19 maj 1936.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande: Herrar Reuterskiöld, Hallén, Gustaf Adolf Björkman, Stendahl*, Berg-
 man, Källman, Carl Lindmark, Fredrik Ström, Rydberg*, Nils Andersson, Anders
 Andersson, Persson i Trången, Andersson i Igelboda, Lindskog, Fast, Olsson i Mora,
 Vougt, Björck i Kristianstad, Johnsson i Norrahammar och Ossbahr.*

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer:

1) av herr *Bergman*, som anfört:

»Jag biträder i princip det av utskottet framlagda grundlagsändringsförslaget, avseende inrättande av ett utrikesutskott. Dock anser jag mig böra avvisa de bestämmelser i förslaget (med deras motsvarande motivering), vilka innebära ett undantag från det grundlagsbud, som stadgar att statsråd ej äga tillträde till riksdagens utskott. Alla erforderliga upplysningar torde säkerligen kunna lämnas utrikesutskottet i samma ordning som praktiseras beträffande andra utskott. Det må erinras, att ingen förändring i detta avseende ifrågasattes i den kungl. propositionen om ett utrikesutskott år 1932. Denna gång är det så mycket mindre av behovet påkallat som ju enligt det nu föreliggande förslaget utrikesutskottets ledamöter skola vara identiskt samma personer som utrikesnämndens och således i sin egenskap av ledamöter i denna nämnd kunna komma i direkt förbindelse med ministern för utrikes ärendena utan att man behöver stipulera något undantag från en i vår författning strängt fasthållen grundsats, ett undantag, som dessutom sannolikt snart skulle draga med sig ett allmänt upphävande av ifrågavarande grundlagsbestämmelse. Jag hemställer därför,

att riksdagen ville bifalla utskottets under A) framlagda förslag med den ändringen, att de tillagda orden i § 36 mom. 6 utgå och att § 37 mom. 2 stycke 2 likaledes utgår.»

2) av herrar *Gustaf Adolf Björkman*, *Stendahl* och *Rydberg*, vilka anfört:

»Vi hava icke kunnat biträda utskottets hemställan under punkt A) här ovan utan ansett att utskottet, i likhet med vad vid 1933 och 1934 års riksdagar varit fallet, bort hemställa om avslag å förslaget om inrättande av ett utrikesutskott. Väl finna vi att, särskilt med hänsyn till utvecklingen på det internationella området, möjligheterna böra ökas för riksdagen att i allmänhet ernå en bättre kontakt med utrikespolitiska frågor än hittills varit fallet. Men vi finna att det i första hand bör undersökas, huruvida ej detta syfte kan vinnas genom en reformering av utrikesnämndens arbetssätt och anse att utredning och förslag härom bör ankomma på Kungl. Maj:ts prövning.

Med utgångspunkt från dessa synpunkter hemställa vi, att riksdagen måtte avslå såväl motionen I: 6, i vad däri föreslås inrättande av ett riksdagens utrikesutskott, som ock konstitutionsutskottets förslag till grundlagsändringar i ämnet.»